

cd

"Istorija łogiki nowogo wriemieni", P. S. Popow, Moskwa 1960 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 7/3, 385-386

1962

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

I. I. Czerniajewa itp. Na wstępie zamieszczono cztery szkice poświęcone pamięci M. W. Łomonosowa pióra: S. I. Wawilowa, B. M. Kiedrowa, A. N. Iwanowa i I. B. Litinieckiego.

Książka przeznaczona jest dla szerokiego kręgu czytelników interesujących się historią nauki i techniki rosyjskiej. Na uwagę zasługuje staranna forma graficzna.

cd

Mieczysław Fleszar, *Zarys historii geografii ekonomicznej w Polsce do 1939 r.*, Wydawnictwo Geologiczne, Warszawa 1962, s. 173.

Oddane przez M. Fleszara (jako nr 30 wydawanej przez Instytut Geografii PAN serii „Prace Geograficzne”) licznemu dziś w Polsce gronu geografów pierwsze w dziejach polskiej geografii ekonomicznej studium historyczne rozwoju tej nauki oparte zostało na bogatej literaturze i materiale źródłowym (689 pozycji). Źródłowość ta i dociekliwość badacza-historyka pozwoliły autorowi przesunąć dzieje geografii ekonomicznej daleko wstecz poza znane dotychczas początki. Jej elementy ukazuje już autor w publikacjach XVI i XVII stulecia, ale jej właściwe narodziny wiąże z powstaniem układu kapitalistycznego w drugiej połowie XVIII w. Periodyzacja wyodrębniająca 6 okresów (do roku 1768, lata 1768—1795, 1795—1830, 1831—1848, 1849—1918, 1919—1939) oparta została na zasadniczych wydarzeniach społeczno-politycznych, jak też na faktach z zakresu samej nauki. Jej dzieje zaś rozpatrywane są na tle zasadniczych wydarzeń w nauce światowej. W historii polskiej geografii ekonomicznej jest to pierwsze tego rodzaju dzieło syntetyczne posiadające dla niej przełomowe znaczenie.

J. Bb.

P. S. Popow, *Istorija logiki nowogo wriemieni*, Izdatielstwo Moskowskogo uniwersiteta, Moskwa 1960, s. 261.

Historia logiki nowożytniej stanowi zbiór wykładów, które były wygłaszane na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Moskiewskiego dla słuchaczy specjalizujących się w tej dziedzinie wiedzy. Tekst opublikowany uległ oczywiście pewnym zmianom — został rozszerzony i przeredagowany. Książka obejmuje okres od Bacona do początku XX w. Świadomie pominięta została marksistowska logika dialektyczna XIX w., której problematykę ujęto w osobny cykl wykraczający poza ramy tej pracy.

Całość obejmuje szesnaście rozdziałów poświęconych m.in.: Baconowi, logice kartezjańskiej, teoriom logicznym Hobbesa i Locke'a, Leibnizowi, Condillacowi i Diderotowi, Kantowi, Heglowi, J. S. Millowi. Obszerniej omówił autor rolę Leibniza i jego kontynuatorów (rozdz. 4—7), Kanta (rozdz. 9—10) i Hegla (rozdz. 11—12). Trzy ostatnie rozdziały ilustrują stan logiki w XIX w. w Anglii (Herschel, Hamilton, Boole, Jevons, De Morgan, Spencer) i w Niemczech (R. Lotze, G. Frege) oraz podstawowe poglądy i tendencje szkoły marburskiej. Książka Popowa nie jest typowym podręcznikiem historii logiki, brak w niej systematyczności i ciągłości wykładu. Niekompletny — jak zaznacza sam autor — materiał został ujęty problemowo, przy czym pierwszeństwo dano takim poglądom logicznym, które posiadają szczególną wartość dla współczesności.

Charakteryzując bardzo ogólnie ostatnie wydawnictwa z zakresu dziejów logiki, autor sygnalizuje dwie prace polskich uczonych: Bocheńskiego *Formale Logik* i Kotarbińskiego. *Wykłady z dziejów logiki*.

cd

Jana Długosza *Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego, księgi pierwsza i druga*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1961, s. 449.

Wydany obecnie pierwszy tom (2 księgi) dzieł Jana Długosza prześcignął starannością edycji i opracowania wszystkie wydania dotychczasowe. Jest on wspaniałym rezultatem pracy całego sztabu pracowników Uniwersytetu Jagiellońskiego i krakowskich zakładów PAN, którzy przygotowali przekład i komentarze. Zamieszczona po Wstępie J. Dąbrowskiego Przedmowa W. Semkowicz-Zarembiny (s. 9—60) przedstawia dzieje wszystkich dotychczasowych wydań łacińskich i polskich. Przy tak starannym wydaniu dzieło to — zgodnie z zamierzeniami kolektywu wydawniczego — zaspokoi zainteresowania ogółu, a jednocześnie dla historyków i geografów będzie miało wartość wiernie odtworzonego źródła historycznego.

J. Bb.

S. K. Heninger, *A Handbook of Renaissance Meteorology with Particular Reference to Elizabethan and Jacobean Literature*, Cambridge University Press, London 1960, s. 269.

Praca Heningera jest doskonałą ilustracją wiedzy meteorologicznej w okresie Odrodzenia w Anglii. Autor ukazuje ówczesny jej stan w całej złożoności, z balastem poglądów przejętych z pism religijnych, z dzieł klasycznych, z podań astrologicznych i ludowych. W trzech różnych pod względem charakteru częściach autor omawia kolejno: ogólne tło wiedzy meteorologicznej epoki, meteorologiczne teorie i ich parafrazy literackie, wreszcie — wyobrażenia meteorologiczne czołowych pisarzy tego czasu (Edmund Spenser, Christopher Marlowe, Ben Jonson, George Chapman, John Donne, Szekspir). Dodatkową wartość tego źródłowego wydawnictwa stanowi dodatek z prognoząmi pogody, indeks autorów sprzed 1558 r., bogata literatura, źródła i indeks.

J. Bb.

S. E. Fiel, *Kartografija Rossii XVIII wieku*, Izdatielstwo Gieodieziczeskoj Litteratury, Moskwa 1960, s. 266, map 10, tablic 12.

Punktem wyjścia syntezy rozwoju kartografii rosyjskiej XVIII w. jest zobrażenie ogólnej sytuacji w ówczesnej Rosji, zadań stojących przed kartografią i sytuacji kadrowej. Zasadnicza część książki poświęcona jest osiemnastowiecznym opracowaniom astronomicznym, geodezyjnym i topograficznym w różnych częściach Rosji oraz omówieniu działalności na polu kartografii poszczególnych osób (S. Riemiezow, W. Kiprijunow, A. Szestakow, I. Kirilow, M. Łomonosow) i instytucji (Akademia Nauk, Komisja Oświaty Publicznej itd.).

J. Bb.